

Klara Škrinjar

V Sloveniji je delež Nature 2000 razmeroma visok (36 odstotkov) in se bo po napovedih še nekoliko povečal. A varovanje vrst in habitatnih tipov, kar je poslanstvo Nature 2000, zgolj s preprečevanjem posegov, ki degradirajo okolje, danes v Evropi, ki si je za cilj zadala ohranjanje in preprečevanje zmanjševanja biotske raznovrstnosti do leta 2010, ni več mogoče. Potrebni so aktiven pristop, spodbujanje dobrih praks in ozaveščanje ljudi. Danes je pač tako, da varstvo okolja zahteva finančno podporo. Slovenija je bila v prejšnji finančni skupini Life III - Narava razmeroma uspešna: od leta 2001 do lani je bilo sofinanciranih enajst projektov.

Evropska komisija je projekte sofinancirala v povprečju z zelo visokim deležem (62 odstotkov) in skupni vrednosti 6,1 milijona evrov. Kot poudarjajo na ministrstvu za okolje, se gre za tako velik delež zahvaliti ravno Naturi 2000 in prioritarnim evropsko pomembnim vrstam in habitatnim tipom, ki so v Sloveniji obilno zastopani, ter seveda oblikovanju dobrih projektnih predlogov. Pa si jih pogledjmo.

Na našem največjem zavarovanem območju je potekal eden izmed najpomembnejših projektov: ohranitev šotnih barj v Triglavskem narodnem parku. Šotna barja pršteva med najdragocenejše mokriščne ekosisteme, ki jih je tudi v Sloveniji malo – na Pohorju in v Julijskih Alpah predstavljajo najjužnejša takšna barja v Evropi in v TNP so ogrožena predvsem zaradi urbanizacije na območjih počitniških hiš, spremljajoče infrastrukture, pritiska obiskovalcev, neurjene paše in gozdnih vlak. Zato so dejavnosti, ki so najbolj ogrožale barja, preusmerili na manj ranljive predele: s preureditvijo gozdne vlake, z gradnjo učne poti za usmerjanje obiskovalcev ter gradnjo živih meja in ograj za živino in ljudi na najbolj izpostavljenih mestih.

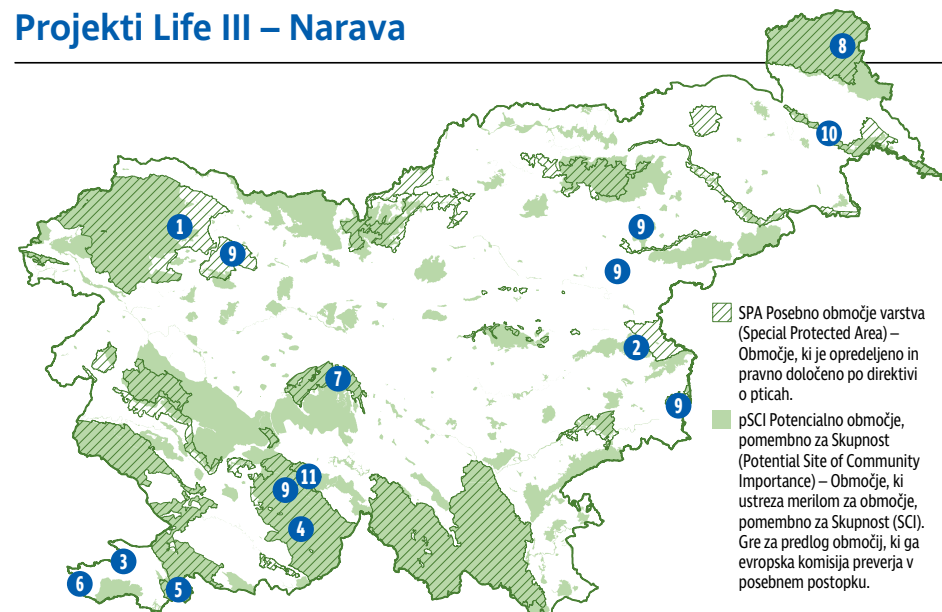
V Kozjanskem parku, enem manjših, a po biotski pestrosti najbolj dragocenih delčkov Slovenije, so želeli priti do naravovarstvenega nadzora nad enim najpomembnejših območij suhih travnikov v Sloveniji. S partnerji in sodelavci so pripravili načrt upravljanja za 275 hektarov suhih travnišč na območju Vetrnika in Oslice in očistili 30 hektarov zaraščenih površin.

Aktivni so bili tudi v naravnem rezervatu Škocjanski zatok, kjer je občina v osemdesetih letih prejšnjega stoletja nameravala popolnoma zasuti Škocjanski zatok in ga pozidati. V laguno Škocjanskega zatoka je bilo odloženih vsaj 280.000 kubičnih metrov blata, ki je bilo izkopano pri poglobljanju bazenov v Luki Koper, in preusmerjeni sta bili obe reki, ki sta se dotlej izlivali v Škocjanski

Projekti Life III - Narava

Evri za slovensko naravo

Projekti Life III – Narava

- 1 Šotna barja v Triglavskem narodnem parku
- 2 Načrt upravljanja in nujni ukrepi za ohranitev suhih travnišč na Vetrniku in Oslici
- 3 Obnova in ohranjanje habitatov in ptic v naravnem rezervatu Škocjanski zatok
- 4 Ohranitev velikih zveri v Sloveniji (rjavi medved, 1. faza)
- 5 Varstvo ogroženih vrst in habitatov na območju prihodnjega Kraškega parka
- 6 Ohranitev ogroženih vrst in habitatov v krajinskem parku Sečoveljske soline
- 7 Vzpostavitev dolgoročnega varstva kosca (Crex crex)
- 8 Ohranjanje populacije vidre (Lutra lutra) na Goričkem (1. faza)
- 9 Natura 2000 v Sloveniji – upravljalni model in informacijski sistem
- 10 Ohranjanje biotske raznovrstnosti reke Mure
- 11 Presihajoče Cerknško jezero

DELO Vir: Agencija RS za okolje, 2007

zatok, Badaševica in Ara, s čimer pa je Škocjanski zatok izgubil vire sladke vode. Stvar je šla celo tako daleč, da je bilo območje razglašeno za odlagališče gradbenega materiala, kamor so odlagali odpadke vseh vrst, vanj pa so bile speljane tudi komunalne odplake. Za izboljšanje stanja habitatov, zlasti ptic, ki tam gnezdi in se prehranjujejo s potapljanjem, so izboljšali dotok sladke in morske vode v laguno, odstranili so sediment in obnovili habitate na njenem robu ter oblikovali sladkovodno močvirje na Bertoški bonifiki.

Slovenija je v družbi le nekaj evropskih držav z ohranjeno avtohtono populacijo rjavega medveda, ki spada med ogrožene vrste, zato je Zavod za gozdove Slovenije oblikoval načrte za upravljanje populacije rjavega medveda in njegovega življenjskega prostora ter za zmanjšanje konflikta med človekom in rjavim medvedom.

Univerza na Primorskem je bila aktivna na področju varstva ogroženih vrst in habitatov na območju bodočega Kraškega parka (na območju Kraškega roba). Ohranitev ogroženih vrst in habitatov je bila naloga, ki so si jo zadali tudi v Krajinskem parku Sečoveljske soline, v Sloveniji pa se je z evropsko podporo začel vzpostavljati tudi sistem dolgoročnega varstva kosca.

Še vedno poteka projekt ohranjanje populacije evrazijske vidre na Goričkem, ki jo kot ogroženo vrsto navajata bernska konvencija in habitatna direktiva, zato jo je dolžna varovati tudi Slovenija. To bi nam moralo biti v ponos, saj prisotnost vidre pove veliko o stanju naše narave: vidra je namreč krovna vrsta sladkovodnih ekosistemov, njen karizmatični videz pa je dober potencial za spodbujanje ozaveščenosti ljudi o pomembnosti ohranjanja sladkovodnih habitatov in življenjskega okolja v širšem pomenu. Pred-

Vidra (Lutra lutra)

videvajo, da si Goričko vidrino populacijo deli z Gradiščansko v Avstriji in območjem Zalske župnije na Madžarskem, zato bodo poskušali izboljšati povezanost prekmernih migracijskih koridorjev na območju trilateralnega parka Goričko–Örszeg–Raab (Slovenija–Madžarska–Avstrija).

Zavod za varstvo narave pripravlja upravljalne modele in informacijske sisteme Nature 2000. Z ohranjanjem biotske raznovrstnosti reke Mure v Sloveniji pa se ukvarjajo na Inštitutu za vode. Tako bodo na 15,2 kvadratnega kilometra velikem poplavnem območju reke Mure in 8,3 kilometra dolžine glavne rečne struge povezali glavno strugo z rokavi, uredili vtoke rečne vode iz glavne struge v rokave, lokalno razširili glavno rečno strugo, selektivno čistili rokave in povezali vodni tok v njih ter kreirali cone stoječe in zastajajoče vode. Načrtujejo tudi odprtje dveh centrov, enega v Murski Soboti in enega v Moti.

Notranjski regijski park je dobil finančno podporo za skrb za največje presihajoče jezero v Evropi, Cerknško jezero. Radi bi zagotovili ugodne življenjske razmere za tamkajšnje živalske in rastlinske vrste, izboljšali hidrološke razmere, začeli odpravljati posledice opuščanja kmetijske rabe – zarasti smreke in bora, velik del naporov pa posvetili izobraževanju šolskih otrok in mladine.

Zdaj je Slovenija pred novimi izzivi. Evropa si je pač zadala cilj, da bo pospešeno izvajala dejavnosti, ki preprečujejo izgubljanje biotske raznovrstnosti do leta 2010. »Ključna vedenja, katerih pridobivanje Evropa podpira, so tista o stanju vrst in ciljajo na ključne vrste in območja,« pravi Janez Kastelic z okoljskega ministrstva. Za vse države EU je tako na voljo nov mehanizem, poimenovan Life+, s skupno 2.143.409.000 evrov (kar je majhen znesek v primerjavi z drugimi skladi), od tega je 187 milijonov evrov namenjenih za letošnje leto. Sorazmerna razdelitev projektov je določena z okvirnimi letnimi nacionalnimi kvotami za posamezne države, ki se izračunajo glede na število in gostoto prebivalcev ter naravo in biotsko raznovrstnost – površino oziroma delež Nature 2000. Slovenija bo po teh merilih pridobila približno štiri milijone evrov za leto 2007, nato pa se bo ta delež povečal, tako da bo leta 2010 znašal približno pet milijonov evrov. So pa to zgolj (!) rezervirana sredstva, ki jih Slovenija lahko pridobi s pripravo dobrih projektov. Poleg tega je treba poskrbeti tudi za sofinanciranje projektov, saj evropska komisija lahko sofinancira projekte do 50 odstotkov njihove vrednosti, v posebnih primerih tudi do 75 odstotkov.

Finančni mehanizem Life+, kjer gre za pomoč pri ohranjanju biodiverzitete in varstva narave, je torej po obsegu majhen, a pomemben, ker je namenjen izključno okolju. Gre za izvajanje in razvoj okoljske politike in zakonodaje, integracijo okolja v druge politike, s tem pa za prispevek k trajnostnemu razvoju. Varstvene cilje smo si resda zastavili že z vzpostavitvijo mreže Nature 2000, a že tedaj je bilo jasno, da aktivno varstvo narave potrebuje tudi denar za svoje delovanje. Andrej Bibič, prav tako z ministrstva za okolje, pri tem opozarja na specifično situacijo – da imamo v Sloveniji veliko omrežje Natura 2000, ki pokriva ne samo najdišča vrst Nature, ampak tudi veliko drugih ogroženih vrst in vključuje tiste z zelo različnimi ekološkimi zahtevami. To pa pomeni, da ostane malo vsebin, ki so povezane z ustavitvijo upada biotske raznovrstnosti. A zato ni treba biti v skrbeh, če vemo, da je naravna dediščina Slovenije v primerjavi s srednjeevropsko približno tako raznolika in bujna, kot če bi se, poenostavljeno rečeno, primerjali s kulturno dediščino oziroma zgodovino Grčije. Natura 2000 in z njo finančne injekcije, kot je Life, so lahko izjemna priložnost za Slovenijo oziroma njeno breme, če so projekti varstva narave neprofesionalni – a po zdajšnjih izkušnjah tudi za to v prihodnje ni strahu. ■